

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ – ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ**

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ»**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΗ:

**ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ**

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

**ΔΡ. ΕΛΕΝΗ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΛΑΠΠΑ, ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΠΜΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ**

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

**ΑΝΔΡΟΒΙΤΣΑΝΕΑ ΕΦΗ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΡΗΝΗ, ΔΕΛΔΗΜΟΥ ΜΑΡΙΑ-ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ,
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ – ΊΡΙΣ, ΔΙΟΜΑΤΑΡΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ, ΚΑΛΛΙΡΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, ΚΑΝΔΗΛΩΡΟΥ-
ΡΕΝΤΖΕΠΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ, ΜΕΪΝΤΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ, ΜΙΝΤΖΗΡΑ ΝΑΤΑΣΑ, ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΘΩΜΑΪΔΑ,
ΠΙΤΤΑ ΑΝΔΡΙΑΝΗ, ΣΟΥΜΠΟΥΡΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΣΤΙΓΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ-ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ, ΦΑΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ**

ΑΘΗΝΑ

ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2017-2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	3
I. Η επιστήμη της Εγκληματολογίας και το επάγγελμα του εγκληματολόγου.....	4
II. Μεθοδολογία της έρευνας.....	8
1. Αντικείμενο και σκοπός έρευνας	
2.Χαρακτηριστικά δείγματος- μέθοδος δειγματοληψίας	
3.Ερευνητικά εργαλεία- μέθοδος ανάλυσης δεδομένων	
III. Ερευνητικά Πορίσματα.....	9
1.Φύλο	
2.Επαγγελματική απασχόληση εγκληματολόγων	
3.Αρμοδιότητες εγκληματολόγων	
4.Το αντικείμενο της εγκληματολογίας	
5.Συνάφεια με άλλα επαγγέλματα	
6.Επιθυμία απασχόλησης ως εγκληματολόγος	
7.Επιθυμητός τομέας απασχόλησης	
8.Λόγοι επιθυμίας ενασχόλησης με το επάγγελμα του εγκληματολόγου	
9.Προτάσεις για την βελτίωση του επαγγέλματος του εγκληματολόγου	
10.Κυριότερη χρησιμότητα του επαγγέλματος	
IV. Συμπεράσματα	16
Βιβλιογραφία	19

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενασχόληση με την επιστήμη της Εγκληματολογίας, δεν αποτελεί φαινόμενο της σύγχρονης εποχής. Αν και η συστηματική ενασχόληση με αυτήν ξεκίνησε περίπου στα τέλη του 19^ο αιώνα με τη συμβολή της Ιταλικής Θετικής Σχολής, κατ' άλλους λίγο νωρίτερα με τη συμβολή της Γαλλοβελγικής Χαρτογραφικής Σχολής,¹ εντούτοις, οι πρώτες αναφορές στην εγκληματολογική σκέψη απαντώνται ήδη στους αρχαίους χρόνους, με επιφανείς διανοητές της περιόδου όπως ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης να κάνουν λόγο για την ποινή, τον εγκληματία και την τιμωρία.

Στη σύγχρονη περίοδο, η επιστήμη της Εγκληματολογίας έχοντας ως παρακαταθήκη τη συμβολή των προηγούμενων σχολών και διανοητών της εκάστοτε περιόδου, έχει εξελιχθεί αξιώνοντας την εδραίωσή της στο οικοδόμημα των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, την καθολική αναγνώρισή της και τη μετάδοση της φιλοσοφίας της με αρωγό την νέα γενιά επιστημόνων που οφείλει να είναι άρτια καταρτισμένη και να αφουγκράζεται τον παλμό των γεγονότων. Οι προκλήσεις είναι πολλές, ωστόσο οι νέοι επιστήμονες κατανοώντας τη σπουδαιότητα της επιστήμης τους και τη χρησιμότητα του επαγγέλματός τους θα είναι ικανοί να τις αντιμετωπίσουν και να μετουσιώσουν την γνώση και τα εφόδια που η Εγκληματολογία τους παρέχει προς όφελος της κοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα πιλοτική έρευνα επιχειρήσε να διερευνήσει τις αντιλήψεις των φοιτητών του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, στο οποίο λειτουργεί και ο μοναδικός αμιγής Τομέας Εγκληματολογίας στη χώρα μας αλλά και το ομώνυμο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών², αναφορικά με την επιστήμη της Εγκληματολογίας αλλά και το επάγγελμα του εγκληματολόγου³. Η έρευνα αυτή αποτελεί συνέχεια της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο Τμήμα

¹ Αναφορικά με την εξέλιξη της επιστήμης της Εγκληματολογίας και τους εκπροσώπους της ενδεικτικά βλ. Ζαραφωνίτου Χρ., Εμπειρική Εγκληματολογία, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, Φαρσεδάκης Ι., Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990, Φαρσεδάκης Ι., Στοιχεία Εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, Αλεξιάδης Στ., Εγκληματολογία, Ε' έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011, Βλάχου Β., Ιστορική επισκόπηση των εγκληματολογικών θεωριών κατά τον 19ο αιώνα: Η γένεση της Εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, Χαΐδου Α., Θετικιστική Εγκληματολογία: Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, Σπινέλλη Κ.Δ., Εγκληματολογία: Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014, Newburn T., Criminology, 3rd ed. Routledge, 2017, Vold G.B., Bernard T.J., Snipes J.B., Theoretical Criminology, Oxford University Press, 4th Edition, N.Y, 1998.

² Για περισσότερα βλ. www.sociologypanteion.gr αλλά και www.criminologypanteion.gr.

³ Βλ. Κουράκης Ν., Ζαραφωνίτου Χρ., Τσουραμάνης Χ., Χαϊνάς Ευ. (Επιστ. Επιμ.), Εγκληματολογία: Διδασκαλία και έρευνα, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, ΕΠΕΕ 22, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2011, Ζαραφωνίτου Χρ. (Δ/ση Έκδοσης), Το επάγγελμα του εγκληματολόγου σήμερα: Περιεχόμενο, προκλήσεις και προοπτικές, Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ στις 21 & 22 Οκτωβρίου 2011, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, Ζαραφωνίτου Χρ., Τάσεις και προοπτικές της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα σήμερα, στο Κουράκης Ν., Ζαραφωνίτου Χρ., Τσουραμάνης Χ., Χαϊνάς Ευ. (Επιστ. Επιμ.), Εγκληματολογία: Διδασκαλία και έρευνα, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, ΕΠΕΕ 22, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2011, σελ. 539-558, Ζαραφωνίτου Χρ., Διδασκαλία, έρευνα και επαγγελματική άσκηση της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα, Εγκληματολογία 2/2009, σελ. 74-81, Ζαραφωνίτου Χρ., Μεταπτυχιακές σπουδές Εγκληματολογίας στα ελληνικά πανεπιστήμια: Διδασκαλία και έρευνα, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (Δ/ση Έκδοσης), Το επάγγελμα του εγκληματολόγου σήμερα: Περιεχόμενο, προκλήσεις και προοπτικές, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου (21&22 Οκτωβρίου 2011), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 100-115, Ζαραφωνίτου Χρ., Εγκληματολογικές διδακτορικές διατριβές στην Ελλάδα την τελευταία τριακονταετία, Εγκληματολογία, τ.1-2, 2015, σελ. 17-21, Zarafonitou Ch., Criminology

Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου κατά το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 υπό την επιστημονική ευθύνη της Καθηγήτριας Χριστίνας Ζαραφωνίτου και η οποία αφορούσε τη διερεύνηση των αντιλήψεων των φοιτητών του εν λόγω Τμήματος σχετικά με την επιστήμη της Εγκληματολογίας. Ειδικότερα, στο παρόν πόνημα γίνεται μια πολύ σύντομη αναφορά στη διδασκαλία της επιστήμης της Εγκληματολογίας σε ακαδημαϊκό επίπεδο τόσο διεθνώς όσο και στη χώρα μας καθώς και στο επάγγελμα και το ρόλο του εγκληματολόγου στη Ελλάδα σήμερα. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της έρευνας και καθώς και τα ερευνητικά πορίσματα. Τέλος παρατίθενται τα συμπεράσματα που ανέκυψαν αλλά και προτάσεις για τη βελτίωση τόσο της επιστήμης της Εγκληματολογίας όσο και του επαγγέλματος του εγκληματολόγου.

I. Η επιστήμη της Εγκληματολογίας και το επάγγελμα του εγκληματολόγου

Η επιστήμη της Εγκληματολογίας έχει ως αντικείμενο μελέτης το εγκληματικό φαινόμενο έτσι όπως αυτό παρουσιάζεται μέσα από τα τρία συστατικά του στοιχεία: τον κανόνα, την παράβαση του κανόνα και την κοινωνική αντίδραση.⁴ Η Εγκληματολογία ανήκει στο χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών και πρόκειται για μια επιστήμη με αυτόνομο αλλά και διεπιστημονικό χαρακτήρα η οποία ενσωματώνει τις θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις καθώς και τις διάφορες μορφές πρακτικής εφαρμογής.⁵ Αν και ως επιστήμη σε διεθνές επίπεδο εξελίχθηκε ραγδαία κατά τη μεταπολεμική περίοδο, για μεγάλο χρονικό διάστημα στην Ευρώπη θεωρούνταν «βοηθητική» των ποινικών επιστημών της οποίας τα ερευνητικά πορίσματα θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα για την αναμόρφωση του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης καθώς και για την παραγωγή νόμων. Οι εξελίξεις, ωστόσο, στο επιστημονικό πεδίο μελέτης του εγκληματικού φαινομένου στην Αμερικανική ήπειρο τη δεκαετία του 1960 έθεσαν τις βάσεις για τη διαμόρφωσή της ως αυτόνομου επιστημονικού κλάδου.⁶

Σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο η ένταξη της Εγκληματολογίας στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών συνοδεύτηκε από τη δημιουργία ιδρυμάτων (Ινστιτούτων ή Σχολών Εγκληματολογίας) τα

as a discipline in modern Greece: Teaching, Research and Profession, στο Sette R. (ed.), *Cases on Technologies for Teaching Criminology and Victimology: Methodologies and Practices*, Hershey, PA (USA), IGI Global, 2009a, σελ. 49-65, Φαρσεδάκης Ι., Εγκληματολογία και δικαιώματα του ανθρώπου, στο Κοτσαλής Λ., Κουράκης Ν., Μυλωνόπουλος Χ., Γιαννίδης Ι., (Συντ. Επιτρ.), *Ποινικές Επιστήμες. Θεωρία και πράξη, Προσφορά τιμής στην Α. Μπενάκη- Ψαρούδα*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2008a, σελ. 1141-1148, Triplett R.A., Turner E.M., Where is Criminology? The institutional placement of Criminology within Sociology and criminal justice, *Criminal Justice Review*, 35(1), 2010, σελ. 5-31, Πανούσης Γ., Τι είναι η Εγκληματολογία; Πρώτο διάγραμμα μιας απάντησης, *Νέοι, έγκλημα και κοινωνία*, τ.1, 2008, σελ. 13-19, Panoussis Y., Teaching Criminology in Greece, *Eurocriminology*, 1994, v.7, σελ. 111-118, Lambropoulou E., Crime, Criminal Justice and Criminology in Greece, *European Journal of Criminology*, 2005, 2(2), σελ. 211-247.

⁴ Sutherland E., Cressey D., *Principles of Criminology*, Lippincott, Chicago, 1955, Φαρσεδάκης Ι., *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005, σελ. 14.

⁵ Ζαραφωνίτου Χρ., *Μεταπτυχιακές σπουδές Εγκληματολογίας και η συμβολή τους στην επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων: Η περίπτωση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου*, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (Δ/ση Έκδοσης), *Το επάγγελμα του εγκληματολόγου σήμερα: Περιεχόμενο, προκλήσεις και προοπτικές*, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου (21&22 Οκτωβρίου 2011), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. σελ. 100.

⁶ Karstedt S., A short history of the present (and the past): On transatlantic encounters, channel crossings, liberating moments and European normative power, *Criminology in Europe, Newsletter of the European Society of Criminology (ESC)*, 2015/3, VOL.14, σελ. 4-6.

οποία είτε εντάσσονταν στις Νομικές Σχολές (Ηπειρωτική Ευρώπη) είτε στις Σχολές Κοινωνικών Επιστημών είτε αποτελούσαν αυτόνομες Σχολές (Η.Π.Α., Μ. Βρετανία, Καναδάς, Βέλγιο).⁷ Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι στις Η.Π.Α., στη Μ. Βρετανία, στη Σκοτία αλλά και σε άλλες χώρες παρατηρείται πλέον μια πλειάδα προπτυχιακών προγραμμάτων διαφορετικών πανεπιστημιακών τμημάτων τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα στους αποφοίτους των εν λόγω προγραμμάτων να αποκτήσουν την ιδιότητα του Εγκληματολόγου.⁸

Για τη διδασκαλία της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα παραπέμπουμε σε όσα αναλυτικά περιλαμβάνει οι μελέτες της Καθηγήτριας Χριστίνας Ζαραφωνίτου.⁹ Σήμερα σε επίπεδο προπτυχιακών σπουδών η Εγκληματολογία διδάσκεται στο πλαίσιο των προπτυχιακών προγραμμάτων των Νομικών Σχολών, του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου καθώς και σε πλειάδα άλλων Τμημάτων Πανεπιστημιακών Σχολών στα οποία διδάσκονται κοινωνικές ή ανθρωπιστικές επιστήμες καθώς και στην Αστυνομική Ακαδημία. Δεδομένης της απουσίας αυτοτελούς Σχολής ή Τμήματος Εγκληματολογίας ο ρόλος των μεταπτυχιακών σπουδών στο συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο καθίσταται καταλυτικός αφού μόνο μέσα από την απόκτηση του αντίστοιχου μεταπτυχιακού τίτλου ειδίκευσης μπορεί να αποκτήσει κανείς την ιδιότητα του εγκληματολόγου.¹⁰ Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και ειδικότερα στο Τμήμα Κοινωνιολογίας λειτουργεί αυτοτελής Τομέας Εγκληματολογίας στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του οποίου διδάσκονται πολυάριθμα εγκληματολογικά μαθήματα.¹¹ Παράλληλα, στον ίδιο Τομέα λειτουργεί το διετές Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»¹². Στο πλαίσιο του εν λόγω μεταπτυχιακού προγράμματος διδάσκονται μαθήματα εγκληματολογικού ενδιαφέροντος σχετικά με τις σύγχρονες μορφές της εγκληματικότητας και την αντιμετώπισή τους, τους παράγοντες εγκληματογένεσης, την εγκληματολογική θεωρία και τις ερευνητικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου καθώς και τις σύγχρονες τάσεις της αντεγκληματικής πολιτικής ενώ πραγματοποιούνται εισηγήσεις από προσκεκλημένους Καθηγητές από την Ελλάδα και την Ευρώπη.¹³ Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση έγκρισης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου οι απόφοιτοι του εν λόγω προγράμματος μπορούν να εργαστούν τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.¹⁴ Επιπρόσθετα,

⁷ Στο Βέλγιο η ίδρυση της πρώτης Σχολής Εγκληματολογίας τοποθετείται χρονικά το 1929 (Université de Louvain) ενώ η Σχολή Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ ιδρύθηκε το 1960. Βλ. Ζαραφωνίτου Χρ., όπ. σελ. 101.

⁸ <https://www.bachelorstudies.com/BA/Criminology/?page=2>

⁹ Ζαραφωνίτου Χρ., Τάσεις και εξελίξεις στη διδασκαλία, την έρευνα και την επαγγελματική άσκηση της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα, Ποινδικ & Εγκληματολογία 2/2009, σελ/ 74-81, Ζαραφωνίτου Χρ. (2009a), "Criminology as a discipline in modern Greece: Teaching, research and profession", στο Sette R. (Ed.), Cases on Technologies for Teaching Criminology and Victimology: Methodologies and Practices, Hershey, PA (USA), IGI Global 49-65.

¹⁰ Ζαραφωνίτου Χ., Διδασκαλία, έρευνα και επαγγελματική άσκηση της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα, στο Α. Πιτσελά (Επιμ.), Εγκληματολογικές Αναζητήσεις, Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Στ. Αλεξιάδη, Εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2010, 335-355, Κουράκης Ν., Έγκλημα και Εγκληματολογία μέσα από την προοπτική του 2020, στο Νέοι, έγκλημα και κοινωνία, 2008, τ.1, σελ. 20-23.

¹¹ Βλ. Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Κοινωνιολογίας, <http://www.panteion.gr>

¹² Σχετικά με το ΠΜΣ «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ» βλ. <https://criminology.panteion.gr/index.php?lang=el>

¹³ Ζαραφωνίτου Χρ., 2009, 2012, ό.π.

¹⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2β' της απόφασης: ««Τα στελέχη αυτά θα είναι ικανά να στελεχώσουν τις κρατικές, δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες (Υπουργεία Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Παιδείας, Κοινωνικής Αλληλεγγύης) και ειδικότερα αστυνομία, σωφρονιστικά καταστήματα, υπηρεσία επιμελητών ανηλίκων, υπηρεσία επιμελητών κοινωνικής αρωγής, διάφορες κοινωνικές υπηρεσίες (κράτους, δήμων, ιδιωτικών φορέων), τα Συμβούλια πρόληψης Παραβατικότητας,

από το 1990 λειτουργεί στο Πάντειο Πανεπιστήμιο το Ελληνικό Κέντρο Εγκληματολογίας με σημαντική ερευνητική δραστηριότητα¹⁵ ενώ από το 2015 στον Τομέα Εγκληματολογίας του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου ιδρύθηκε το Εργαστήριο Αστεακής Εγκληματολογίας με διευθύντρια την επιστημονικά υπεύθυνη της παρούσας εργασίας. Το Εργαστήριο Αστεακής Εγκληματολογίας τόσο σε επίπεδο ερευνητικής δραστηριότητας όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικών και ακαδημαϊκών δράσεων καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων εγκληματολογικού ενδιαφέροντος στο πεδίο μελέτης του εγκληματικού φαινομένου ως κατεξοχήν αστεακού φαινομένου προσφέροντας υψηλού επιπέδου επιστημονική γνώση τόσο στους προπτυχιακούς όσο και στους μεταπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματος Κοινωνιολογίας.¹⁶

Αν και οι εγκληματολογικές σπουδές στην Ελλάδα παρουσιάζουν ιδιαίτερη άνθιση, εντούτοις, το επάγγελμα του εγκληματολόγου δεν απολαμβάνει ιδιαίτερης αναγνωρισιμότητας. Η αδυναμία επαγγελματικής απορρόφησης των εγκληματολόγων ακόμα και σε σημαντικές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης (λ.χ. Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων, Σωφρονιστικά Καταστήματα, Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής κ.λ.π), με ελάχιστες ευχάριστες εξαιρέσεις, καταδεικνύουν την έλλειψη επιστημονικής κουλτούρας σε πεδία νευραλγικού χαρακτήρα όπως αυτό της χάραξης και υλοποίησης των μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής.¹⁷ Παράλληλα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το επάγγελμα του εγκληματολόγου πολλές φορές συγχέεται με επαγγέλματα παρεμφερών επιστημονικών κλάδων γεγονός το οποίο συντελεί στην περαιτέρω υποβάθμιση του ρόλου του. Ωστόσο, η μη αναγνωρισιμότητα του εγκληματολόγου ως «επαγγελματία» δεν αποτελεί πρωτοτυπία της ελληνικής πραγματικότητας καθώς παρατηρείται και σε άλλες χώρες.¹⁸

Στη βάση των όσων προαναφέρθηκαν καθίσταται σαφής η ανάγκη κατοχύρωσης της ακαδημαϊκής αυτονομίας της Εγκληματολογίας ως επιστήμης καθώς και της εγκαθίδρυσης αυτόνομου ακαδημαϊκού Τμήματος ή Σχολής Εγκληματολογίας προκειμένου να οριοθετηθεί με σαφήνεια το

κέντρα πρόληψης και αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού (αποφυλακιζομένων, (απ)εξαρτημένων, μεταναστών, αστέγων, ανέργων, κ.λπ.) ή θυμάτων εγκληματικότητας (κακοποιημένες γυναίκες, παιδιά κ.λπ.), καθώς και σε παρεμφερείς κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς. Τα σχετικά με την επιστημονική μελέτη και αντιμετώπιση της σύγχρονης εγκληματικότητας ζητήματα, αποτελούν προτεραιότητα για όλες τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και την Ευρωπαϊκή Ένωση».

¹⁵ Για το Ελληνικό Κέντρο Εγκληματολογίας βλ.

https://criminology.panteion.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=130:ειδικος-κανονισμος&catid=118&Itemid=584&lang=el

¹⁶Σχετικά με το εργαστήριο Αστεακής Εγκληματολογίας βλ.

https://criminology.panteion.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=135&Itemid=628&lang=el

¹⁷ Yotopoulos-Marangopoulos A., La criminologie en Grèce, Actas del XXIX Curso International de Criminologie (pp.104-127), Spain, Fundacion Bartolomé de Carranza, 1981, Ζαραφωνίτου Χ., 2009, ό.π., σελ. 78

¹⁸Ζαραφωνίτου Χρ. (επιστημ. υπεύθ.), Γουσέτη Ι., Κουρούση Κ., Χαϊνάς Ε., Χαλκιά Α., Ο εγκληματολόγος και ως επαγγελματίας: Αποτελέσματα πιλοτικής έρευνας, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (επιμ. & διευθ. Έκδοσης), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ (21 & 22 Οκτωβρίου 2011), Το επάγγελμα του Εγκληματολόγου Σήμερα: Περιεχόμενο, Προκλήσεις και Προοπτικές, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.27-47, Albrecht H. J., Criminology and criminologists in Germany: A discipline without professional fields, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (επιμ. & διευθ. Έκδοσης), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ (21 & 22 Οκτωβρίου 2011), Το επάγγελμα του Εγκληματολόγου Σήμερα: Περιεχόμενο, Προκλήσεις και Προοπτικές, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 66-72, Parmentier S., Looking for professional identity with ups and downs: The Belgian experience in criminology, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (επιμ. & διευθ. Έκδοσης), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ (21 & 22 Οκτωβρίου 2011), Το επάγγελμα του Εγκληματολόγου Σήμερα: Περιεχόμενο, Προκλήσεις και Προοπτικές, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.65.

περιεχόμενο και ο ρόλος του επαγγέλματος του εγκληματολόγου και η διασφάλιση των επαγγελματικών του δικαιωμάτων. Μια τέτοια εξέλιξη θα δημιουργούσε ευσίωνες προοπτικές τόσο για την εξέλιξη της ίδιας της επιστήμης της Εγκληματολογίας όσο και για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου.

II. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ

Αντικείμενο και σκοπός έρευνας

Η παρούσα πιλοτική έρευνα διεξήχθη στο πλαίσιο των μαθημάτων «Εισαγωγή στην Εγκληματολογία Ι» και «Εμπειρική Εγκληματολογία Ι» με διδάσκουσα και επιστημονικά υπεύθυνη την Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2017-2018.

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση και καταγραφή των ιδιαίτερων πεποιθήσεων, αντιλήψεων και προσδοκιών των φοιτητών του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου αναφορικά με την επιστήμη της Εγκληματολογίας αλλά και το επάγγελμα του εγκληματολόγου σήμερα.

Χαρακτηριστικά δείγματος- μέθοδος δειγματοληψίας

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν μια ομάδα πρωτοετών φοιτητών και μια ομάδα δευτεροετών, τριτοετών, τεταρτοετών και επί πτυχίω φοιτητών του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Η επιλογή των δύο διαφορετικών ομάδων πραγματοποιήθηκε προκειμένου να καταστεί εφικτή η σύγκριση των απόψεών τους αναφορικά με την επιστήμη της Εγκληματολογίας και τον επαγγελματικό προσανατολισμό στο εν λόγω επιστημονικό πεδίο. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι η ίδια μεθοδολογία η οποία ακολουθήθηκε στο πλαίσιο της προγενέστερης έρευνας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016. Το δείγμα των πρωτοετών φοιτητών αποτέλεσαν 116 άτομα ενώ ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων στη δεύτερη ομάδα ανήλθε στα 91 άτομα. Η μέθοδος δειγματοληψίας που εφαρμόστηκε ήταν αυτή του «διαθέσιμου δείγματος» καθώς με τη μέθοδο αυτή επιλέγονται άτομα στο πλαίσιο των αντικειμενικών δυνατοτήτων του ερευνητή τα οποία είναι διαθέσιμα να συμμετάσχουν στην έρευνα.¹⁹

Ερευνητικά εργαλεία- μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

Η μέθοδος συλλογής δεδομένων που επιλέχθηκε ήταν αυτή του αυτο-συμπληρούμενου τυποποιημένου ερωτηματολογίου και η διανομή έγινε σε ομαδικό πλαίσιο κατά τη διάρκεια των

¹⁹ Κυριαζή Ν., Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005, σελ. 11. Βλ. επίσης Λαμπίρη-Δημάκη Ι., Η κοινωνιολογία και η μεθοδολογία της, 6^η εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1990, Φίλιας Β., Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών, 2^η έκδοση, εκδ. Gutenberg, 1998, Davies P., Francis P., Jupp V. (eds.), Doing criminological research, 2nd ed., Sage, Publications, 2011, Newman W.L., Social research methods. Pearson new international edition: Qualitative and quantitative approaches, 7th ed., Pearson Higher Ed USA, 2013.

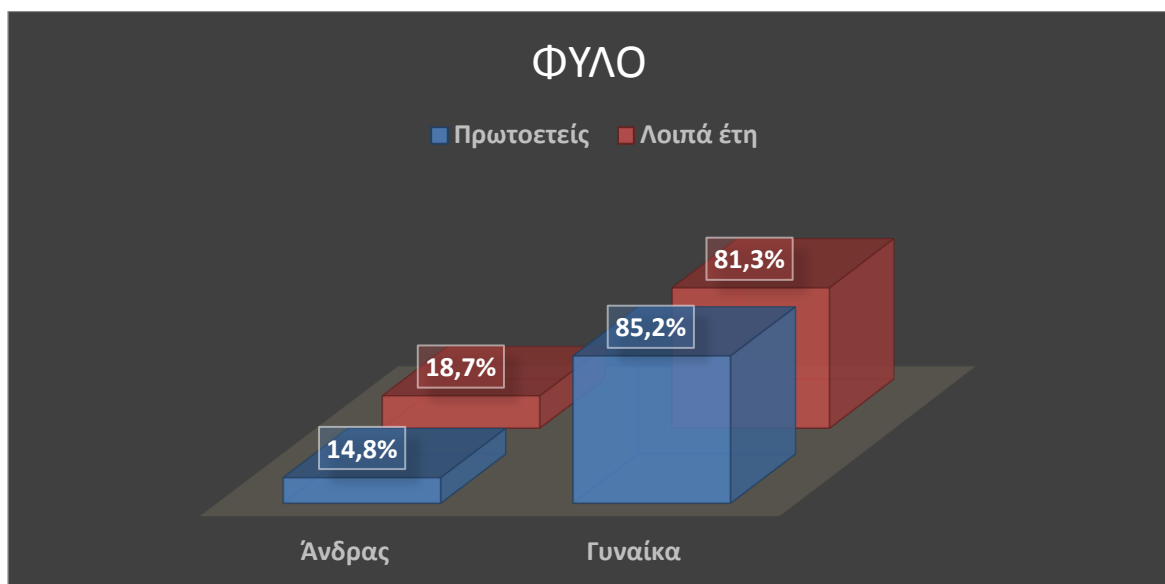
ακαδημαϊκών μαθημάτων. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε ερωτήσεις τόσο κλειστού όσο και ανοιχτού τύπου. Οι ερωτήσεις ήταν αντίστοιχες με εκείνες του ερωτηματολογίου το οποίο χρησιμοποιήθηκε στην προγενέστερη έρευνα. Η επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του προγράμματος SPSS και τα αποτελέσματα της εντάσσονται στο πλαίσιο της περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης.

III. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

1. Φύλο

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 207 φοιτητές από όλα τα έτη του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Διάγραμμα 1: Φύλο

Ειδικότερα, όπως απεικονίζεται στο παραπάνω διάγραμμα, τόσο στην ομάδα των πρωτοετών όσο και στην ομάδα των φοιτητών από τα λοιπά έτη παρατηρήθηκε *μεγαλύτερη συμμετοχή γυναικών* (85,2% και 81,3% αντίστοιχα) έναντι των αντρών (14,8% και 18,7% αντίστοιχα), μια κατάσταση που αντανακλά τη γενικότερη αναφορικά με το φύλο των φοιτητών του Τμήματος Κοινωνιολογίας.²⁰

2. Η επαγγελματική απασχόληση των εγκληματολόγων

Τα άτομα του δείγματος κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις αναφορικά με το περιεχόμενο της επιστήμης της Εγκληματολογίας και το επάγγελμα του εγκληματολόγου. Ειδικότερα, σε ερώτημα αναφορικά με την *επαγγελματική απασχόληση των εγκληματολόγων*, τόσο οι πρωτοετείς όσο και οι φοιτητές των υπόλοιπων ετών υπέδειξαν στην πλειονότητά τους ως τομέα απασχόλησης την «*Αστυνομία*» (32,2% και 32,4% αντίστοιχα). Ο τομέας «*Εκπαίδευση-Έρευνα*» αποτέλεσε την

²⁰ Σε 1 περίπτωση από την ομάδα των πρωτοετών δεν δηλώθηκε το φύλο.

αμέσως επόμενη προτίμηση των πρωτοετών φοιτητών (21,2%) σε αντίθεση με τους φοιτητές των μεγαλύτερων ετών που υπέδειξαν τον τομέα «Μεταχείριση-Επανάταξη» (22,7%). Μικρές διαφοροποιήσεις φάνηκε να παρουσιάζονται στους τομείς «Δικαστήρια» (10,6% και 9,7% αντίστοιχα) και «Δημόσιος τομέας-Υπουργεία» (8,9% και 6,5% αντίστοιχα). Παράλληλα, τόσο οι πρωτοετείς όσο και οι φοιτητές των μεγαλύτερων ετών υπέδειξαν σε μικρότερο βαθμό ως τομέα απασχόλησης του εγκληματολόγου τις «Κοινωνικοθεραπευτικές υπηρεσίες» καθώς και τον «Ιδιωτικό τομέα», συμπεριλαμβανομένων των Οργανισμών και των Μ.Κ.Ο. Σε αυτό το σημείο αξίζει, να αναφερθεί ότι οι πρωτοετείς φοιτητές αναφέρθηκαν και σε τομείς απασχόλησης όπως «Νομικές Υπηρεσίες», «Αντεγκληματική Πολιτική» και «Άλλοι τομείς», για τους οποίους δεν έγινε αντίστοιχη αναφορά από τους φοιτητές των υπόλοιπων ετών.

Διάγραμμα 2: Επαγγελματική απασχόληση Εγκληματολόγων

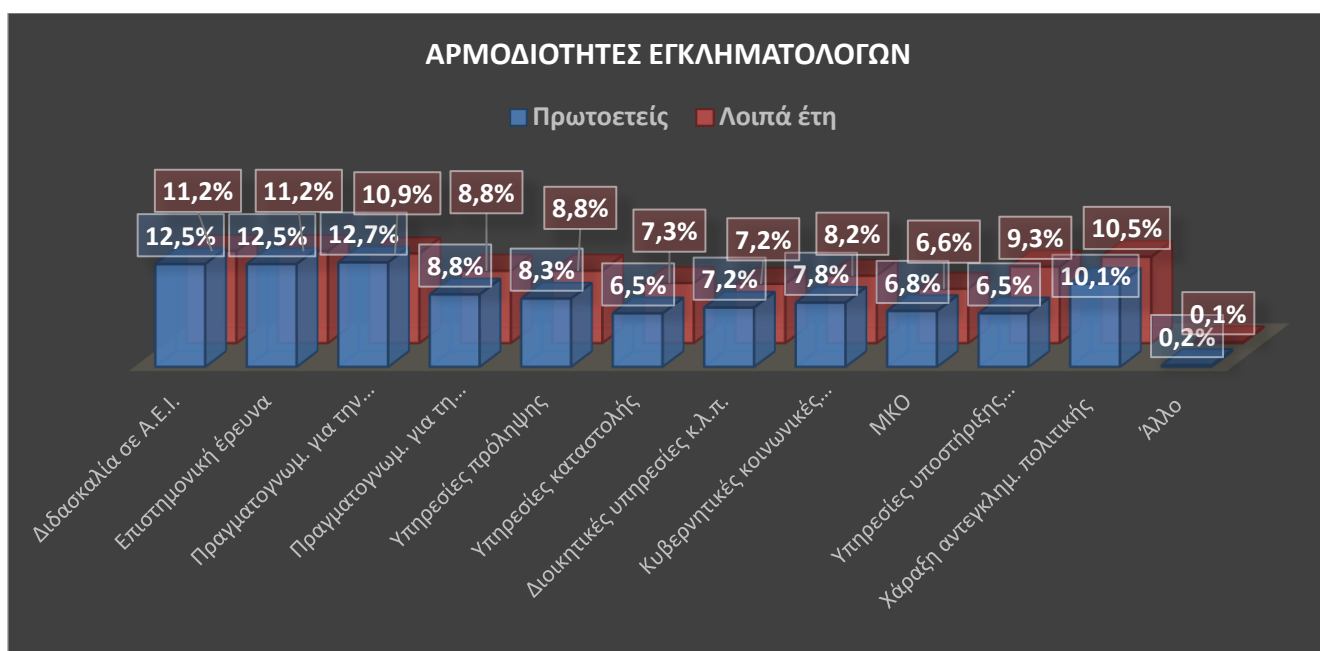

3. Αρμοδιότητες εγκληματολόγων

Στη συνέχεια οι δύο ομάδες του δείγματος ερωτήθηκαν σχετικά με τις *αρμοδιότητες των εγκληματολόγων* με τις απαντήσεις να απεικονίζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Στην πλειονότητά τους τα άτομα και των δύο ομάδων αναφέρθηκαν στη «Διδασκαλία σε Α.Ε.Ι.» (12,5% και 11,2%), στην «Επιστημονική έρευνα» (12,5% και 11,2% αντίστοιχα) καθώς και στις «Πραγματογνωμοσύνες για την αστυνομία» (12,7% και 10,9% αντίστοιχα). Οι λοιπές απαντήσεις που δόθηκαν και από τις δύο ομάδες φάνηκε να διαφοροποιούνται μεταξύ τους αριθμητικά άλλοτε σε μικρότερο και άλλοτε σε μεγαλύτερο βαθμό. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πρωτοετείς έκαναν αναφορά σε μικρότερο βαθμό στις «ΜΚΟ» (6,8%) «Υπηρεσίες καταστολής» (6,5%) και στις «Υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων» (6,5%) ενώ όσον αφορά στους φοιτητές από τα λοιπά έτη σε μικρότερο βαθμό έγινε αναφορά στις «Υπηρεσίες Καταστολής» (7,3%), στις «Διοικητικές Υπηρεσίες κ.λ.π» (7,2%) καθώς και στις «ΜΚΟ» (6,6%).

Διάγραμμα 3: Αρμοδιότητες εγκληματολόγων

4. Το αντικείμενο της Εγκληματολογίας

Στην προσπάθεια, εν συνεχεία, διερεύνησης των αντιλήψεων των φοιτητών του δείγματος για την επιστήμη της Εγκληματολογίας οι τελευταίοι κλήθηκαν να ορίσουν το αντικείμενό της. Σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος της έρευνας, αντικείμενο της Εγκληματολογίας αποτελεί:

• **Η μελέτη του εγκληματικού φαινομένου** («Είναι η μελέτη των εγκληματικών φαινομένων από κάθε διάσταση», «Μελετά το εγκληματικό φαινόμενο», «Μελετά το έγκλημα», «Η Εγκληματολογία είναι μια θεωρητική επιστήμη η οποία ασχολείται με το έγκλημα, τον εγκληματία και τους παράγοντες που τα ορίζουν»)

• **Η χάραξη αντεγκλημ. πολιτικής και η εξιχνίαση των εγκλημάτων** («Πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος», «Έγκλημα και μέτρα αντιμετώπισης, χάραξη αντεγκλημ. πολιτικής», «Είναι η επιστήμη που μελετά αποκλίνοσες συμπεριφορές μέσα σε ένα κοινωνικό και νομικό πλαίσιο, με σκοπό την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας», «Είναι η επιστήμη που ασχολείται με την εξιχνίαση εγκλημάτων όλων των μορφών»)

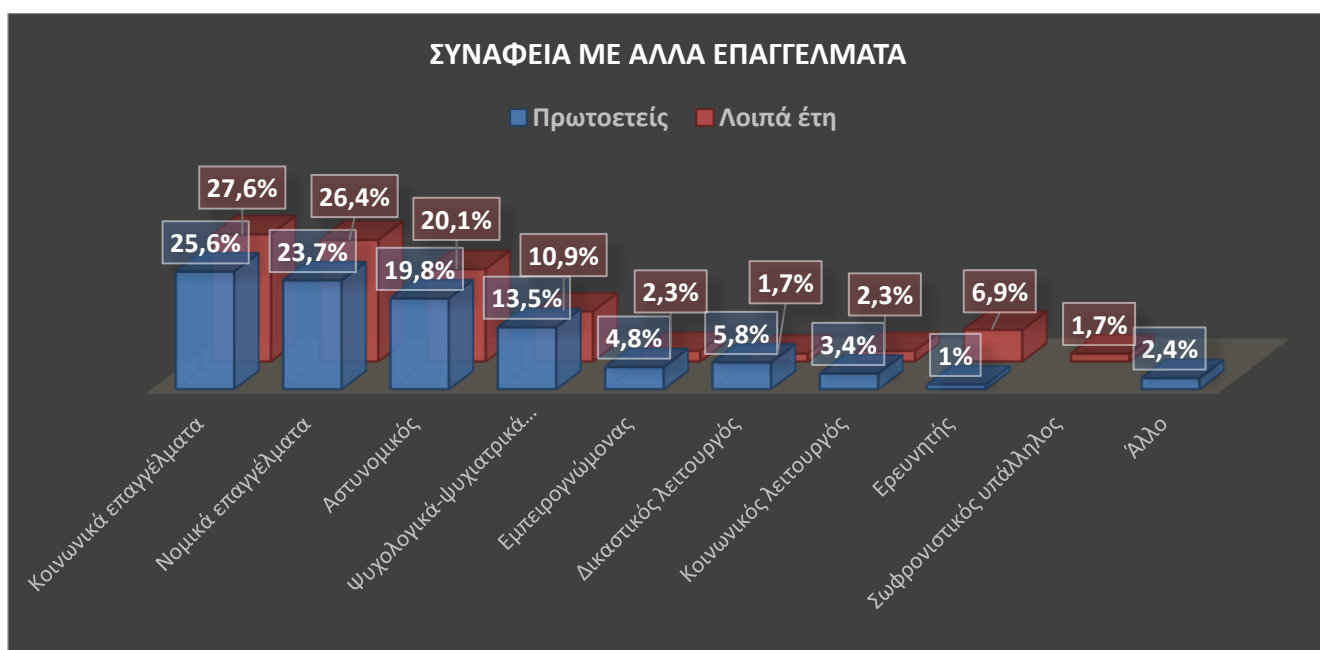
• **Η επιστημονική έρευνα του εγκληματικού φαινομένου** («Επιστήμη η οποία ερευνά σε θεωρητικό επίπεδο τις παραμέτρους, τις μορφές και τα αίτια του εγκλήματος καθώς και τη συμπεριφορά (προφίλ) αυτών που το διαπράττουν», «Ερευνά την κοινωνική αντίδραση»)

Αξίζει δε να επισημανθεί ότι οι φοιτητές υπογράμμισαν και το **διεπιστημονικό χαρακτήρα και την πρακτική εφαρμογή της επιστήμης της Εγκληματολογίας** («Αξιόλογο επάγγελμα, παρατήρηση, έρευνα και συμπεράσμα γύρω από τις εγκληματικές υποθέσεις»).

5. Συνάφεια με άλλα επαγγέλματα

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα σε αυτό το σημείο είναι και η άποψη των φοιτητών του δείγματος αναφορικά με τη *συνάφεια της Εγκληματολογίας με άλλα επαγγέλματα*. Από το σύνολο του δείγματος στην πλειονότητα τους τόσο οι πρωτοετείς όσο και οι φοιτητές από τα λοιπά έτη υποστήριξαν ότι το επάγγελμα του εγκληματολόγου είναι περισσότερο συναφές με τα «Κοινωνικά επαγγέλματα» (25,6% και 27,6% αντίστοιχα), ενώ με μικρή διαφορά ακολούθησαν τα «Νομικά επαγγέλματα» (23,7% και 26,4% αντίστοιχα) και το επάγγελμα «Αστυνομικός» (19,8% και 20,1% αντίστοιχα). Τα προαναφερθέντα, συνάδουν στην πραγματικότητα με την καθιερωμένη πρακτική η Εγκληματολογία να συμπεριλαμβάνεται στο πρόγραμμα σπουδών Νομικών Σχολών ή Σχολών Κοινωνικών Επιστημών καθώς και στο πρόγραμμα σπουδών της Αστυνομικής Ακαδημίας τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς. Το επάγγελμα του εγκληματολόγου συσχετίστηκε σε μικρότερο βαθμό με τα «Ψυχολογικά-ψυχιατρικά επαγγέλματα» (13,5% και 10,9% αντίστοιχα) καθώς και με τα επαγγέλματα «Ερευνητής» (1% και 6,9% αντίστοιχα), «Δικαστικός λειτουργός» (5,8% και 1,7% αντίστοιχα), «Εμπειρογνώμονας» (4,8% και 2,3% αντίστοιχα) και «Κοινωνικός λειτουργός» (3,4% και 2,3% αντίστοιχα). Τέλος, το επάγγελμα του Εγκληματολόγου συσχετίστηκε με εκείνο του «Σωφρονιστικού υπαλλήλου» μόνο από τους φοιτητές των μεγαλύτερων ετών σε ποσοστό 1,7%.

Διάγραμμα 4: Συνάφεια με άλλα επαγγέλματα

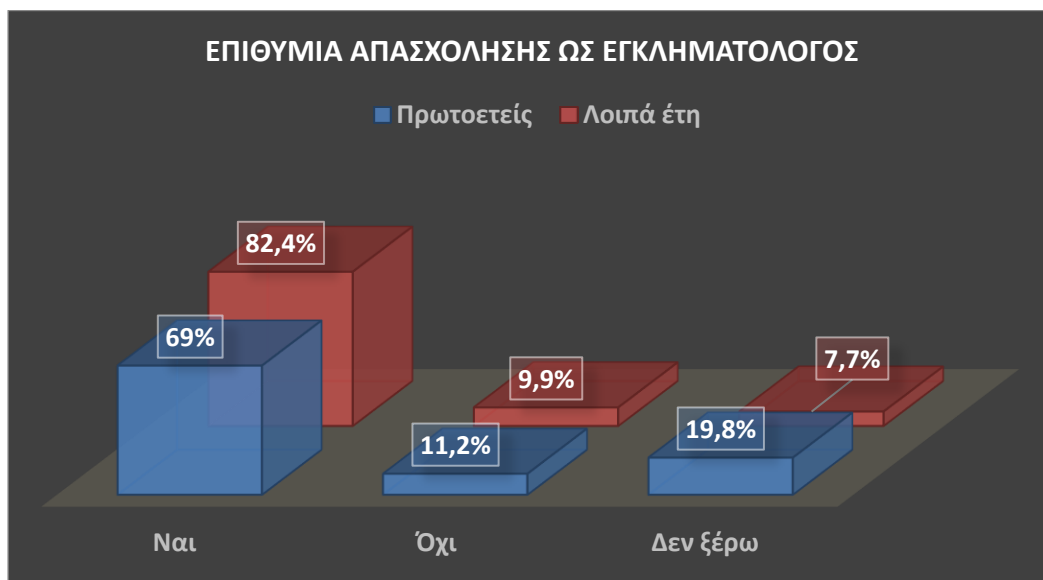

6. Επιθυμία απασχόλησης ως εγκληματολόγου

Αναφορικά με την *επιθυμία άσκησης του επαγγέλματος του εγκληματολόγου*, από τους 207 φοιτητές του δείγματος οι 155 αποκρίθηκαν θετικά. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το παρακάτω διάγραμμα, οι πρωτοετείς φοιτητές απάντησαν θετικά σε ποσοστό 69% ενώ οι φοιτητές από τα λοιπά έτη σε ποσοστό 82,4%. Ωστόσο, 19,8% των πρωτοετών φοιτητών και 7,7% των φοιτητών από τα λοιπά

έτη δεν φάνηκε να έχουν διαμορφώσει άποψη αναφορικά με ενδεχόμενη ενασχόλησή τους στο μέλλον ως εγκληματολόγων, προκρίνοντας την απάντηση «Δεν ξέρω».

Διάγραμμα 5: Επιθυμία απασχόλησης ως Εγκληματολόγος

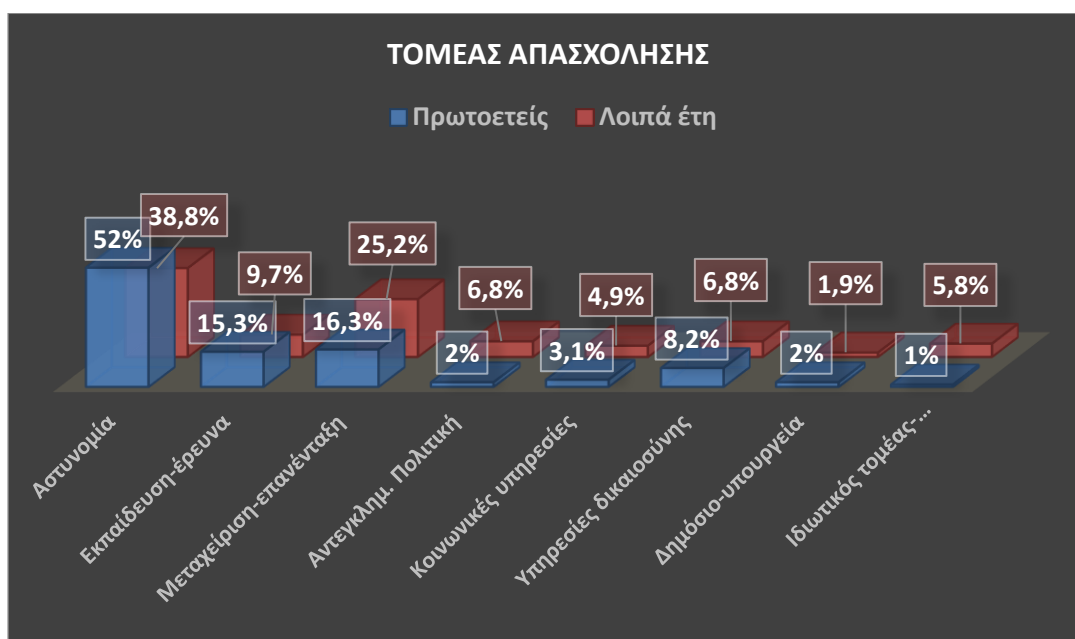

7. Επιθυμητός τομέας απασχόλησης

Οι φοιτητές που αποκρίθηκαν θετικά στο παραπάνω ερώτημα, κλήθηκαν εν συνεχεία να δηλώσουν και τον επιθυμητό τομέα απασχόλησής τους ως εγκληματολόγων.

Από την επεξεργασία των δεδομένων διαπιστώθηκε, όπως προκύπτει άλλωστε και από το διάγραμμα που ακολουθεί, σύγκλιση απόψεων και προτιμήσεων τόσο των πρωτοετών όσο και των φοιτητών μεγαλύτερων ετών με την πλειονότητά τους να υποδεικνύει ως επιθυμητό τομέα απασχόλησης την «Αστυνομία» (52% και 38,8% αντίστοιχα) ενώ ακολούθησαν οι τομείς «Μεταχείριση-επανάταξη» (16,3% και 25,2% αντίστοιχα) και «Εκπαίδευση-έρευνα» (15,3% και 9,7% αντίστοιχα). Κάνοντας μια συγκριτική αποτίμηση των προτιμήσεων των φοιτητών του δείγματος διαπιστώνεται πως τόσο οι πρωτοετείς όσο και οι υπόλοιποι φοιτητές εκδηλώνουν ενδιαφέρον για τη μελλοντική απασχόλησή τους σε τομείς του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης καθώς και στον τομέα της εκπαίδευσης και της έρευνας, γεγονός που αποδεικνύει την πρακτική εφαρμογή και κοινωνική χρησιμότητα της Εγκληματολογίας. Παράλληλα και σε μικρότερο βαθμό αναφέρθηκαν ως επιθυμητοί τομείς απασχόλησης οι «Υπηρεσίες δικαιοσύνης» (8,2% και 6,8% αντίστοιχα), η «Αντεγκληματική πολιτική» (2% και 6,8% αντίστοιχα), και οι «Κοινωνικές υπηρεσίες» (3,1% και 4,9% αντίστοιχα). Τέλος, ο «Δημόσιος τομέας» αναφέρθηκε σε μικρό ποσοστό τόσο από τους πρωτοετείς όσο και από τους φοιτητές των λοιπών ετών (2% και 1,9% αντίστοιχα) ενώ ο «Ιδιωτικός τομέας» φάνηκε να προτιμάται σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους φοιτητές των λοιπών ετών (5,8%) συγκριτικά με τους πρωτοετείς φοιτητές (1%).

Διάγραμμα 6: Επιθυμητός τομέας απασχόλησης

8. Λόγοι επιθυμίας ενασχόλησης με το επάγγελμα του εγκληματολόγου

Σε μια προσπάθεια κατανόησης των αντιλήψεων των νέων επιστημόνων αλλά και της εικόνας που έχουν διαμορφώσει, κατά τη διάρκεια της ακαδημαϊκής τους πορείας, για την επιστήμη της Εγκληματολογίας, οι τελευταίοι κλήθηκαν να διευκρινίσουν το λόγο της επιθυμίας ενασχόλησής τους με το επάγγελμα του εγκληματολόγου. Ως εκ τούτου οι ερωτώμενοι τεκμηρίωσαν την επιθυμία τους να απασχοληθούν μελλοντικά ως εγκληματολόγοι, υποστηρίζοντας τα εξής:

•**Η Εγκληματολογία συνιστά ενδιαφέρον επάγγελμα** («Διότι πρόκειται για μια ενδιαφέρουσα επιστήμη, διαφορετική από τις υπόλοιπες», «Ενδιαφέρων τομέας», «Μελέτη εγκληματικής συμπεριφοράς»)

•**Η Εγκληματολογία διακρίνεται για το διεπιστημονικό της χαρακτήρα, προωθεί την έρευνα και την επιστήμη**(«Συνδυάζει γνώσεις πολλών τομέων», «Ασχολείται με πολλά πεδία σχετικά με το έγκλημα», «Διότι μου αρέσει να ασχολούμαι και να μελετώ την επιστήμη της Εγκληματολογίας αλλά και για να εξιχνιάζω εγκλήματα»).

•**Διακρίνεται για την κοινωνική χρησιμότητά της** («Βοηθά στη βελτίωση της κοινωνίας», «Συμβολή στη διαλεύκανση των υποθέσεων», «Είναι μια ενδιαφέρουσα επιστήμη η οποία έχει άμεση

σχέση με την κοινωνία μας. Επομένως αφορά ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού για αυτό και είναι κάτι που μας αφορά»)

Τέλος, ως λόγο ενασχόλησης με την Εγκληματολογία οι φοιτητές ανέφεραν και την **επιθυμία τους να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του εγκλήματος** («Μου φαίνεται ενδιαφέρουσα επιστήμη και τη θεωρώ απαραίτητη στις μέρες μας, καθώς τα φαινόμενα της βίας πλήττουν τις κοινωνίες επομένως τόσο η πρόληψη όσο και η καταστολή κρίνονται απαραίτητες», «Προτάσεις μέτρων αντιμετώπισης») ενώ ένα μικρό μέρος των φοιτητών του δείγματος δεν απάντησε καθόλου στην σχετική ερώτηση.

9. Προτάσεις για τη βελτίωση του επαγγέλματος του εγκληματολόγου

Μολονότι οι φοιτητές του δείγματος εκδήλωσαν σε σημαντικό βαθμό την επιθυμία τους να ασχοληθούν με το επάγγελμα του εγκληματολόγου, δεν παραγνωρίζουν τις προκλήσεις και τις ιδιαιτερότητες του επαγγέλματος. Τις απόψεις των ερωτηθέντων αναφορικά με την αντιμετώπιση τους, επιχείρησε να διερευνήσει η παρούσα έρευνα. Ειδικότερα, στο ερώτημα «Υπάρχει κάτι που θεωρείτε ότι θα έπρεπε να βελτιωθεί για την καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση των εγκληματολόγων;» σε σημαντικό βαθμό το δείγμα επεσήμανε την **ανάγκη επαγγελματικής αναγνώρισης και δημιουργίας θέσεων εργασίας** («Να αυξηθούν οι ευκαιρίες προσλήψεων ή και θέσεων εργασίας», «Καλύτερη κοινωνική οργάνωση και διάνοιξη χώρων εργασίας», «Θα έπρεπε να ασχολούνται περισσότεροι και στα δικαστήρια και στην αστυνομία»), χωρίς ωστόσο να παραβλέπουν την οικονομική κατάσταση της χώρας, η οποία όπως υποστηρίζουν οι ερωτώμενοι συνιστά τροχοπέδη για την εξέλιξη του επαγγέλματος.

Παράλληλα, οι ερωτώμενοι έδωσαν έμφαση στην **ανάγκη ενημέρωσης της κοινωνίας και τη μέριμνα της πολιτείας επί του ζητήματος, ώστε να αναγνωριστεί η κοινωνική χρησιμότητα του επαγγέλματος** («Μεγαλύτερη επιστημονική προσέγγιση κι όχι πολιτική», «Βελτίωση, οι ενέργειες κρατικών μηχανισμών», «Καλύτερη ενημέρωση όσον αφορά το επάγγελμα του εγκληματολόγου», «Θα πρέπει να γίνει γνωστό πως οι εγκληματολόγοι χρειάζονται στην χώρα μας»), αλλά και στο **ρόλο του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης** («Να δοθεί σοβαρότερη μέριμνα για τη δίκαιη απονομή δικαιοσύνης», «Ναι, η βελτίωση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης»).

Αξίζει να σημειωθεί ότι προς επίρρωση του παραπάνω σκοπού, αναφέρθηκε η επιθυμία των φοιτητών του δείγματος για τη **δημιουργία αυτοτελούς τμήματος Εγκληματολογίας στη χώρα μας** και των συνακόλουθων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων για την καλύτερη και δια βίου επιμόρφωση των εγκληματολόγων («Δημιουργία προπτυχιακού τμήματος Εγκληματολογίας που να αναγνωρίζεται πλήρως από το υπουργείο παιδείας», «Περισσότερα άτομα στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα», «Πλήρη αναδιάρθρωση του κοινωνικού-εκπαιδευτικού ιστού», «Δημιουργία ειδικού προπτυχιακού κύκλου σπουδών», «Περισσότερη πρακτική εξάσκηση στο πανεπιστήμιο»). Η παραπάνω διαπίστωση είναι σημαντική, διότι καταδεικνύει την αναγνώριση της σπουδαιότητας της Εγκληματολογίας από τους ίδιους τους φοιτητές και μελλοντικούς επιστήμονες, δεδομένου ότι θεωρούν αναπόδραστη ανάγκη τη δημιουργία ενός αυτοτελούς ακαδημαϊκού τμήματος σε προπτυχιακό επίπεδο.

Τέλος, από το σύνολο του δείγματος, μόνο ένα μικρό μέρος δεν απάντησε στο σχετικό ερώτημα ή υποστήριξε πως δεν θα πρέπει να βελτιωθεί κάτι.

10. Κυριότερη χρησιμότητα του επαγγέλματος

Προκειμένου να σχηματιστεί μια σφαιρική εικόνα για την αντίληψη των φοιτητών του δείγματος, επιχειρήθηκε να καταγραφεί και η άποψη τους για την κυριότερη χρησιμότητα του επαγγέλματος του εγκληματολόγου. Ως εκ τούτου οι απαντήσεις του δείγματος σταχυολογούνται ως εξής:

▪ Σε σημαντικό βαθμό οι ερωτώμενοι υπογράμμισαν πως η κυριότερη χρησιμότητα του εν λόγω επαγγέλματος είναι **η έρευνα και ευρύτερα η προώθηση της έρευνας και της επιστήμης, η κατανόηση και η αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου**. (*«Ασχολείται με το φαινόμενο του εγκλήματος και έτσι είναι σε θέση πέρα από την ερμηνεία του να προτείνει και τρόπους αντιμετώπισης και καταστολής του», «Έρευνα και μελέτη εγκληματολογικού φαινομένου», «Συμβολή στη διεξαγωγή ερευνών για την εύρεση εγκληματιών»*)

▪ **Διακρίνεται για την κοινωνική του προσφορά** (*«Βελτίωση της κοινωνίας», «Αποκατάσταση της εγκληματικής συμπεριφοράς», «Μείωση κρουσμάτων παθογένειας, συνεπώς μια πιο ασφαλής κοινωνία»*)

▪ **Εστιάζει στη χάραξη ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής με σκοπό την πρόληψη και καταστολή του εγκληματικού φαινομένου** (*«Η χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής παράλληλα με την πρόληψη εγκλημάτων», «Δίνει τα απαραίτητα στοιχεία για την εξιχνίαση εγκλημάτων», «Πρόληψη εγκλήματος και καταστολή του», «Πρόληψη στιγματισμού του εγκληματία»*)

▪ **Συμβάλλει στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης** (*«Η διαμόρφωση των νόμων και η διερεύνηση μεθόδων για τη βελτίωση της λειτουργίας απονομής δικαιοσύνης», «Η απονομή δικαιοσύνης», «Η μελέτη του ποινικού συστήματος»*).

Τέλος, μόνο ένας (1) ερωτώμενος εκ του συνόλου αποκρίθηκε στη σχετική ερώτηση με την απάντηση «ποικίλοι λόγοι» χωρίς, εντούτοις, να διευκρινίζει αυτούς τους λόγους και μόλις τρεις (3) επέλεξαν να μην απαντήσουν στο παραπάνω ερώτημα.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα πιλοτική έρευνα συνιστά ένα χρήσιμο οδηγό για τη διερεύνηση και κατανόηση των αντιλήψεων των φοιτητών του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου αναφορικά με την επιστήμη της Εγκληματολογίας, καθώς οι ίδιοι όχι μόνο αποτέλεσαν το δείγμα του παρόντος εγχειρήματος μα πρωτίστως γιατί είναι εκείνοι που αποτελούν τους αποδέκτες των μηνυμάτων και των γνώσεων που καλούνται να κάνουν κτήμα τους, είναι οι ίδιοι οι νέοι επιστήμονες που θα κληθούν να κάνουν τη γνώση πράξη προωθώντας τις αρχές και τις αξίες της Εγκληματολογίας.

Τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν είναι τα εξής:

- Ως τομέας απασχόλησης ενός εγκληματολόγου αναφέρθηκε από την πλειονότητα και των δύο ομάδων η αστυνομία, ο τομέας εκπαίδευσης και έρευνας καθώς και ο τομέας μεταχείρισης και επανένταξης. Ακολούθησαν τα δικαστήρια και ο δημόσιος τομέας ενώ

σε μικρότερο βαθμό αναφέρθηκαν οι κοινωνικοθεραπευτικές υπηρεσίες, ο ιδιωτικός τομέας, οι νομικές υπηρεσίες, το πεδίο της αντεγκληματικής πολιτικής κ.λ.π.

- Κατ' αντιστοιχία με τα παραπάνω και αναφορικά με την κύρια αρμοδιότητα ενός εγκληματολόγου η πλειονότητα των συμμετεχόντων και στις δύο ομάδες ανέφερε τη *διδασκαλία σε Α.Ε.Ι, την επιστημονική έρευνα και τις πραγματογνωμοσύνες για την αστυνομία*. Στη συνέχεια ακολούθησαν απαντήσεις όπως: η συμβολή του εγκληματολόγου στην χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής, η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης για τη δικαιοσύνη, η απασχόληση σε υπηρεσίες πρόληψης, σε κοινωνικές υπηρεσίες καθώς και σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων. Τέλος, αναφέρθηκαν τόσο η απασχόληση σε διοικητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες καταστολής όσο και σε Μ.Κ.Ο.
- Η πλειονότητα του δείγματος τόσο στην περίπτωση των πρωτοετών όσο και στην περίπτωση των φοιτητών των λοιπών ετών αποκρίθηκε πως *θα επιθυμούσε να απασχοληθεί μελλοντικά υπό την ιδιότητα του εγκληματολόγου*, ενώ σε περαιτέρω διερεύνηση του ζητήματος σχετικά με τον επιθυμητό τομέα απασχόλησης υπέδειξε ως πρώτη προτίμηση την αστυνομία και ακολούθησαν οι τομείς της μεταχείρισης και επανένταξης καθώς και οι τομείς της εκπαίδευσης και έρευνας.
- Τόσο οι πρωτοετείς όσο και οι φοιτητές από τα λοιπά έτη συσχέτισαν το επάγγελμα του εγκληματολόγου πρωτίστως με τα *κοινωνικά επαγγέλματα*, έπειτα με τα νομικά επαγγέλματα και με την αστυνομία να ακολουθεί στην τρίτη θέση των απαντήσεων μολονότι στις ερωτήσεις σχετικά με τον κύριο και επιθυμητό τομέα απασχόλησης ενός εγκληματολόγου υπέδειξαν πρώτα την αστυνομία και εν συνεχεία τους τομείς της εκπαίδευσης-έρευνας καθώς και της μεταχείρισης επανένταξης. Η συσχέτιση της Εγκληματολογίας με τα εν λόγω επαγγέλματα συνάδει με την ένταξη των μαθημάτων Εγκληματολογίας τόσο στο πρόγραμμα σπουδών των Νομικών Σχολών και των Σχολών Κοινωνικών ή Ανθρωπιστικών Επιστημών όσο και στο πρόγραμμα σπουδών της Αστυνομικής Ακαδημίας στη χώρα μας αλλά και διεθνώς.
- Όσον αφορά τις απαντήσεις σχετικά με το αντικείμενο της επιστήμης της Εγκληματολογίας αναφέρθηκε η *μελέτη και η αντιμετώπισή του εγκληματικού φαινομένου στο πλαίσιο χάραξης μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής και η επιστημονική έρευνα* ενώ παράλληλα έγινε λόγος για το διεπιστημονικό της χαρακτήρα και την πρακτική της εφαρμογή. Τονίζεται έτσι ο συνδυασμός των θεωρητικών και εμπειρικών προσεγγίσεων με την πρακτική εφαρμογή της επιστήμης.
- Σχετικά με την κυριότερη χρησιμότητα του επαγγέλματος του εγκληματολόγου οι φοιτητές δίνουν έμφαση όχι μόνο στη *μελέτη και κατανόηση του εγκληματικού φαινομένου, την προώθηση της έρευνας και της επιστήμης, τη χάραξη μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής και τη συμβολή του στην απονομή της*

δικαιοσύνης αλλά και στην κοινωνική προσφορά του επαγγέλματος. Μέσα από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων αναδύθηκε η σημαντικότητα αλλά και η κοινωνική αναγκαιότητα της επαγγελματικής υπόστασης του εγκληματολόγου.

- Ως λόγοι επιθυμίας ενασχόλησης με το επάγγελμα του εγκληματολόγου αναφέρθηκαν και από τις δύο ομάδες των συμμετεχόντων ο ενδιαφέρων και διεπιστημονικός χαρακτήρας της επιστήμης της Εγκληματολογίας καθώς και η κοινωνική χρησιμότητά της ενώ παράλληλα εκφράστηκε η επιθυμία συνδρομής στην αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου.
- Τέλος, σχετικά με τις προτάσεις για τη βελτίωση του επαγγέλματος του εγκληματολόγου έγινε αναφορά στην αναγκαιότητα της μέριμνας από την πλευρά της πολιτείας για την ενημέρωση της κοινωνίας αναφορικά με τη σπουδαιότητα και χρησιμότητα του εν λόγω επαγγέλματος, στην επαγγελματική αναγνώριση και δημιουργία θέσεων εργασίας, ώστε περισσότεροι εγκληματολόγοι να στελεχώνουν τις αρμόδιες υπηρεσίες. Στην Ελλάδα, άλλωστε, η Εγκληματολογία θεωρείτο μάλλον προσαρτημένη στις ποινικές επιστήμες και ως εκ τούτου ο ρόλος των εγκληματολόγων στο ποινικό σύστημα έχει παραμείνει έως και σήμερα ιδιαίτερα υποβαθμισμένος. Ταυτόχρονα οι φοιτητές υπογράμμισαν το ρόλο της οικονομικής κατάστασης της χώρας μας, που όπως υποστήριξαν συνιστά τροχοπέδη για την επιθυμητή ανάπτυξη της επιστήμης της Εγκληματολογίας δεδομένων και των αυξημένων ποσοστών ανεργίας στον κλάδο των κοινωνικών επιστημών. Η θέση των φοιτητών περί δημιουργίας αυτοτελούς Τμήματος Εγκληματολογίας ή διακριτού Προγράμματος Εγκληματολογικών Σπουδών στο πλαίσιο των Σχολών Κοινωνικών ή Ανθρωπιστικών Επιστημών ενισχύει την άποψη σχετικά με την ανάγκη δομικών αλλαγών στη διδασκαλία του επιστημονικού αντικειμένου προκειμένου να αποσαφηνισθεί το περιεχόμενο του επαγγέλματος και του ρόλου του εγκληματολόγου ως επιστήμονα και κατ' επέκταση να κατοχυρωθούν τα συναφή επαγγελματικά του δικαιώματα. Άλλωστε οι δομικές αλλαγές στην ακαδημαϊκή διδασκαλία της Εγκληματολογίας θα μπορούσαν να συντελέσουν στη γόνιμη ανάπτυξη της ίδιας της επιστήμης τόσο στο πεδίο της θεωρίας και της έρευνας όσο και στο πεδίο της πρακτικής εφαρμογής της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Αλεξιάδης Στ., Εγκληματολογία, Ε' έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2011.

Βλάχου Β., Ιστορική επισκόπηση των εγκληματολογικών θεωριών κατά τον 19ο αιώνα: Η γένεση της Εγκληματολογίας, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.

Ζαραφωνίτου Χρ., Εμπειρική Εγκληματολογία, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004.

Ζαραφωνίτου Χρ., Διδασκαλία, έρευνα και επαγγελματική άσκηση της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα, Εγκληματολογία 2/2009, σελ. 74-81.

Ζαραφωνίτου Χρ., Τάσεις και προοπτικές της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα σήμερα, στο Κουράκης Ν., Ζαραφωνίτου Χρ., Τσουραμάνης Χ., Χαϊνάς Ευ. (Επιστ. Επιμ.), Εγκληματολογία: Διδασκαλία και έρευνα, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, ΕΠΕΕ 22, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2011, σελ. 539-558.

Ζαραφωνίτου Χρ. (Δ/νση Έκδοσης), Το επάγγελμα του εγκληματολόγου σήμερα: Περιεχόμενο, προκλήσεις και προοπτικές, Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ (21 & 22 Οκτωβρίου 2011), Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.

Ζαραφωνίτου Χρ., Μεταπτυχιακές σπουδές Εγκληματολογίας στα ελληνικά πανεπιστήμια: Διδασκαλία και έρευνα, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (Δ/νση Έκδοσης), Το επάγγελμα του εγκληματολόγου σήμερα: περιεχόμενο, προκλήσεις και προοπτικές, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου (21 & 22 Οκτωβρίου 2011), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 100-115.

Ζαραφωνίτου Χρ., Εγκληματολογικές διδακτορικές διατριβές στην Ελλάδα την τελευταία τριακονταετία, Εγκληματολογία, τ.1-2, 2015, σελ. 17-21.

Ζαραφωνίτου Χρ. (επιστημ. υπεύθ.), Γουσέτη Ι., Κουρούση Κ., Χαϊνάς Ε., Χαλκιά Α., Ο εγκληματολόγος και ως επαγγελματίας: Αποτελέσματα πιλοτικής έρευνας, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (επιμ. & διευθ. Έκδοσης), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ στις 21 & 22 Οκτωβρίου 2011, Το επάγγελμα του Εγκληματολόγου Σήμερα: Περιεχόμενο, Προκλήσεις και Προοπτικές, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.27-47.

Κουράκης Ν., Έγκλημα και Εγκληματολογία μέσα από την προοπτική του 2020, στο Νέοι, έγκλημα και κοινωνία, 2008, τ.1, σελ. 20-23.

Κουράκης Ν., Ζαραφωνίτου Χρ., Τσουραμάνης Χ., Χαϊνάς Ευ. (Επιστ. Επιμ.), Εγκληματολογία: Διδασκαλία και έρευνα, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, ΕΠΕΕ 22, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011.

Κυριαζή Ν., Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005.

Λαμπίρη-Δημάκη Ι., Η κοινωνιολογία και η μεθοδολογία της, 6^η εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1990.

Πανούσης Γ., Τι είναι η Εγκληματολογία; Πρώτο διάγραμμα μιας απάντησης, Νέοι, έγκλημα και κοινωνία, τ.1, 2008, σελ. 13-19.

Σπινέλλη Κ.Δ., Εγκληματολογία: Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014.

Φαρσεδάκης Ι., Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990.

Φαρσεδάκης Ι., Στοιχεία Εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005.

Φαρσεδάκης Ι., Εγκληματολογία και δικαιώματα του ανθρώπου, στο Κοτσαλής Λ., Κουράκης Ν., Μυλωνόπουλος Χ., Γιαννίδης Ι., (Συντ. Επιτρ.), Ποινικές Επιστήμες. Θεωρία και πράξη, Προσφορά τιμής στην Α. Μπενάκη- Ψαρούδα, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2008α, σελ. 1141-1148.

Φίλιας Β., Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών, 2^η έκδοση, εκδ. Gutenberg, 1998.

Χάιδου Α., Θετικιστική Εγκληματολογία: Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996.

Ξενόγλωσση

- Albrecht H. J.**, Criminology and criminologists in Germany: A discipline without professional fields, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (επιμ. & διευθ. Έκδοσης), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ (21 & 22 Οκτωβρίου 2011), Το επάγγελμα του Εγκληματολόγου Σήμερα: Περιεχόμενο, Προκλήσεις και Προοπτικές, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 66-72.
- Davies P., Francis P., Jupp V. (eds.)**, Doing criminological research, 2nd ed., Sage Publications, 2011.
- Karstedt S.**, A short history of the present (and the past): On transatlantic encounters, channel crossings, liberating moments and European normative power, Criminology in Europe, Newsletter of the European Society of Criminology (ESC), 2015/3, VOL.14, σελ. 4-6.
- Lambropoulou E.**, Crime, Criminal Justice and Criminology in Greece, European Journal of Criminology, 2005, 2(2), σελ. 211-247.
- Newburn T.**, Criminology, 3rd ed. Routledge, 2017.
- Newman W.L.**, Social research methods. Pearson new international edition: Qualitative and quantitative approaches, 7th ed., Pearson Higher Ed USA, 2013.
- Panoussis Y.**, Teaching Criminology in Greece, Eurocriminology, 1994, v.7, σελ. 111-118.
- Parmentier S.**, Looking for professional identity with ups and downs: The Belgian experience in criminology, στο Χρ. Ζαραφωνίτου (επιμ. & διευθ. Έκδοσης), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΠΜΣ Εγκληματολογίας και ο ΣΕΕΠΠ (21 & 22 Οκτωβρίου 2011) Το επάγγελμα του Εγκληματολόγου Σήμερα: Περιεχόμενο, Προκλήσεις και Προοπτικές, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.65.
- Sutherland E., Cressey D.**, Principles of Criminology, Lippincott, Chicago, 1955.
- Triplett R.A., Turner E.M.**, Where is Criminology? The institutional placement of Criminology within Sociology and criminal justice, Criminal Justice Review, 35(1), 2010, σελ. 5-31.
- Vold G.B., Bernard T.J., Snipes J.B.**, Theoretical Criminology, Oxford University Press, 4th Edition, N.Y, 1998.
- Yotopoulos-Marangopoulos A.**, La criminologie en Grèce, Actas del XXIX Curso Internacional de Criminologie (104-127), Spain, Fundacion Bartolomé de Carranza, 1981.
- Zarafonitou Ch.**, Criminology as a discipline in modern Greece: Teaching, Research and Profession, στο Sette R. (ed.), Cases on Technologies for Teaching Criminology and Victimology: Methodologies and Practices, Hershey, PA (USA), IGI Global, 2009a, σελ. 49-65.

Διαδίκτυο

www.sociologypanteion.gr

Ιστοσελίδα Τμήματος Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

www.criminologypanteion.gr

<https://criminology.panteion.gr/index.php?lang=el>

Ιστοσελίδα Π.Μ.Σ «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ», Πάντειο Πανεπιστήμιο

<https://www.bachelorstudies.com/BA/Criminology/?page=2>

Προγράμματα προπτυχιακών σπουδών στο επιστημονικό αντικείμενο της Εγκληματολογίας στο εξωτερικό

https://criminology.panteion.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=130:ειδικος-κανονισμος&catid=118&Itemid=584&lang=el

Ελληνικό Κέντρο Εγκληματολογίας

https://criminology.panteion.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=135&Itemid=628&lang=el

Εργαστήριο Αστεακής Εγκληματολογίας